## ТВОРЧЕ ЗАВДАННЯ

1. Розгляньте буктрейлер за повістю Олеся Бердника «Хто зважиться – вогняним наречеться». Спрогнозуйте проблематику твору та ймовірний перебіг подій.

# ХТО ЗВАЖИТЬСЯ – ВОГНЯНИМ НАРЕЧЕТЬСЯ

ФАНТАСТИЧНА ПОВІСТЬ
(Скорочено)

### Частина перша
### ДИВО ЧОРТОВОЇ ДОЛИНИ

## Горобина ніч

Шаленіла гроза.

Старі люди дивувалися: звечора ніщо не віщувало негоди. Сонце заходило на спеку, повітря було сухе й давлюче, небокрай багрянився над дніпровськими луками урочисто. А потім сталося несподіване, грізне. (...)

Гроза руйнувала димарі, зривала дахи, псувала радіоприймачі, понад городами й шляхами металися багряні кулясті блискавиці; інколи вони підкрадалися до старих гіллястих дерев, вибухали холодним примарним полум'ям, розпанахуючи товстезні стовбуряки навпіл. Та шквал вирував недовго. За якусь годину лихо зійшло, стіна зливи пропала, тільки небесні вогні невпинно миготіли аж до світання.

Славко був свідком усього, що сталося. Він до півночі сидів у садку, поміж заростей малини, розглядаючи в саморобний телескоп місячні кратери. Перед цим хлопець вичитав разом з однокласницею Ліною



LIVEWORKSHEETS

в журналі «Юний технік» дуже цікаву статтю про дивовижні явища на Місяці, що їх інколи спостерігають учені: під час появи сонця в деяких кратерах виникали зелені плями, вони ширилися на світлі, пересувалися з місця на місце й щезали, коли починалася місячна ніч: часом пропадали з поверхні земного супутника гігантські цирки, ніби їх покривав хтось непрозорим ковпаком, а пізніше несподівано знову з'являлися. Одного разу в кратері Коперника бачили світляний трикутник, до нього з різних боків повзли яскраві цятки й зливалися з тим геометричним узором. Такі повідомлення не давали спокою Славкові, і ось із допомогою Максима Івановича – учителя астрономії – він змайстрував невеликий телескоп і в ясні ночі не зводив очей із таємничого місячного диска. Нічого нового він на Місяці не побачив, зате став мимовільним свідком дивного явища природи.

▲ Олександр Коваль. Ілюстрація до повісті

Коли за ліс упало дві зорі, хлопець кинувся до хати, захоплено гукаючи:

– Боліди! Боліди впали!

– Га? Що? – жахнувся зі сну батько. – Чого ти ґвалтуєш серед ночі?

– Я ж кажу, – ображено озвався син. – За нашим лісом впали два великі боліди!

– Які боліди?

– Небесні камені. Метеорити. Завтра побіжу шукати! Треба сказати Максимові Івановичу! Це ж знаєте яка подія!

– Ото подія, – невдоволено пробурчав батько. – Каменюки якісь упали, а ти кудкудакаєш, ніби курка над яйцем!

– Та не прості ж, а з космосу!

– Вони скрізь однакові, – позіхнув батько. – Читав же в журналах? На Місяці такі самі каменюки, як і в нас. Камінь він і є камінь, хоч ти його й освяти! А як уже тобі забажалося побачити його, то скажи про те Максимові Івановичу! Ну, цить, не шуми, дай подрімати. (...)

*Наступного ранку в школі Максим Іванович сказав, що збіглося два дивовижні явища – астрономічне й метеорологічне. Грозу, на думку вчителя, спровокували метеорити, залишки яких нібито впали на Землю.*

*Славко, поборовши страх, вирішив піти в Чортову Долину, що була в лісових хащах, і знайти там метеорити. Спочатку хлопець блукав разом зі своїми друзями, а наступного дня пішов сам.*

## Чудо-цвіт

Серед зеленого моху він побачив квітку. Незвичайну, небувалу, не схожу на жодну ілюстрацію в ботанічних книгах. Вона розгорнула три блакитні пелюстки на смарагдовому тлі, схожа на чарівного метелика.



LIVEWORKSHEETS

Славко ніколи ще не бачив такої квітки. Він поволі наблизився до неї, став на коліна, хотів торкнутися пальцем пелюсток. Ніжні крильцята стріпнулися, замайоріли в повітрі, і квітка знялася вгору. Вона не давалася в руки.

Хлопець отетерів з несподіванки. Летюча квітка? Де це чувано? А може, то не квітка, а дивний метелик? Ні, під блакитними пелюстками видно ніжно-зелені листочки, довга гнучка стеблинка. Ось вона – казка! Він нарешті зустрів її...

Славко погнався за квіткою-метеликом. Вона перелітала з куща на кущ, із місця на місце. Ось вона сіла на шипшину, між пурпуровими ягодами. Хлопець метнувся до неї, поколов собі руки колючками. Квіточка майнула над його головою, торкнулася пелюстками щоки, ніби хотіла погратися. Славко розгублено дивився на неї знизу вгору. Як же її схопити?

Почувся сміх – дзвіночок.

Хлопець озирнувся. Невже його хтось вислідив? Ніде нікого. Тиша понад лісом. На Чортову Долину спадає присмерк. Квіточка починає сяяти ніжним, ледь помітним промінням. І знову лунає чарівний сміх. Він лине згори. Невже це сміється квітка?

– Це я, – прокотилися в свідомості хлопця тихозвучні слова.

– Хтось промовляє до мене, чи мені здається? – збентежено запитав Славко.

– Чому ж здається? – ласкаво почулось у відповідь. – Ти ж звертаєшся до мене – я відповідаю...

– Це ти, квіточко?

– Я...

– А чому ти втікаєш од мене? – осмілівши, запитав хлопець.

– Я граюся з тобою, – ніжно мовила квіточка, спускаючись нижче. – Ти хотів мене спіймати, а я не даюся...

– Чому?

– Я не можу бути в полоні. Ти хотів мене віднести в село, щоб показати людям. Це – неможливо...

– Не збагну...

– Небувале не можна спіймати. Воно само приходить до того, хто шукає. Ти повірив, ти захотів, прийшов сюди – і побачив. **Навіщо ж нести казку тому, хто її не шукає?**

Славко замислився, потім кивнув. У його очах з'явилася ніжна, щаслива усмішка.

– Я зрозумів, квіточко. Не хочу нести тебе в село. Будь там, де сама захочеш. Але все ж таки скажи...

– Що, хлопчику?

– Якби тебе хтось піймав... силою...

– Буде горе...

– Кому?

Квіточка мовчала. Махнувши пелюстками, сіла на зелений килим. Хлопець присів поруч, боячись навіть дихнути. У голові паморочилося від хвилювання та чарівності того, що сталося. Він розглядав дивний утвір чи істоту, ще не розуміючи, як він чує голос квіточки, як вона відповідає йому. Як можливо, щоб жива квіточка могла говорити?



LIVEWORKSHEETS

Пелюстки заіскрилися фосфоричним сяйвом, розгорнулися ширше. Заворушилися сріблисті тичинки, ніби довгі вії. Славкові здалося, ніби між крильцями квіточки розплющується око. З'являється блискучий білястий обідок, на ньому райдужне коло й велика чорна чи темно-синя зіниця. Око кліпнуло кілька разів, глянуло на хлопчика.

– Ти дивишся? – вражено запитав Славко, відсуваючись від квіточки.

– Чому це тебе дивує? – мовила вона. – Адже ти дивишся на мене?

– Це незвично... щоб квітка дивилася...

– Бач, – докірливо продзвенів її голос, – тобі це незвично. Ви – люди – хочете, щоб все було звично, як у вас.

▲ Олександр Коваль. Ілюстрація до повісті

– Але ж так не буває, – пробурмотів Славко. – Квітки не дивляться... і не розмовляють...

– А в казці?

– Так то ж в казці.

– А ти тепер хіба не в казці?

– Правда твоя, – замислившись, мовив хлопець. – Сказати комунебудь – ніхто не повірить.

– Може, і повірять, – заперечила квіточка. – Казка дрімає в серцях багатьох людей. Згадай, як ви бігали за цвітом папороті!

– Ти й це знаєш?

– Я багато дечого знаю, – зітхнула квіточка. – Те, про що ти забув.

(...) Вона махнула пелюстками й піднялась у небо. Славко аж хитнувся за нею, простягнув руки вслід.

– Зачекай, зачекай! Ми ж так мало були з тобою! Я ще не намилувався!

– Казка приходить несподівано й зникає так само, – засміялася квіточка, блакитним вогником зникаючи між деревами.

– Я ще побачу тебе? – тривожно гукнув Славко.

– Підеш – знайдеш! Глянеш – побачиш! – пролунало над лісом.

Хлопець повертався додому задумливий і сумно-щасливий. Баба про щось запитала його – він не почув. Мати гримнула – Славко не відповів. Машинально сьорбав те, що баба поставила йому під ніс, дивився невидючим поглядом десь перед собою.

– Чи не зурочено[1] тебе? – заклопотано озвалася баба Оришка, мацаючи долонею онукове чоло. – Якийсь сам не свій став. Ходиш десь вечорами. Де це ти цілий день ходив аж до смерку? Мо', знову дива якогось шукаєш?

---

[1] **Зуро́чити** – особливим магічним поглядом накли́кати нещастя, хворобу на когось, завдати шкоди комусь; наврочити (поглядом).



LIVEWORKSHEETS

– У лісі був, – неохоче відповів онук.

– Я ж казав, – іронічно мовив батько, присолюючи кусень хліба й натираючи його часником. – Упали ті небесні камені нам на голову, а тепер треба до хлопця лікаря викликати.

– Не треба мені лікаря! – буркнув Славко.

– Авжеж не треба, – згодився батько. – Я сам полікую. Скину очкура[2] та припарки поставлю, тоді твої вигадки як рукою зніме.

– Таке скажеш, – виступила баба на захист онука. – Хіба хлопець що вдіяв? Щось таке з ним трапилося, хіба він винен? По очах бачу – щось стрілося йому в Чортовій Долині. Еге ж?

– Правда, – видихнув хлопець. – Бачив...

– Що ж ти там бачив? – недовірливо запитала мати, косуючи оком на сина.

– Квіточку...

– Яку ще там квіточку?

– Чарівну. Таку, якої ще ніхто не бачив. Світиться вона, має три пелюсточки й літає, – випалив хлопець одним духом.

– Збожеволів, – вражено озвався батько. – Точно збожеволів! Де ж це бачено – квіточка сама собою літає?

– Правду кажу, – крикнув Славко.

– Не свари дитину, – глипнула баба Оришка. – Він диво бачив.

– І ви туди ж...

– І я. Бо знаю, що така квіточка є...

– Правда, бабо? – зрадів Славко й кинувся до неї. Баба обняла онука за шию і пригорнула.

– Правда, синку. То ти бачив справжній чудо-цвіт. Він ще сильніший від квітки папороті.

– Чудо-цвіт?

– Атож!

– Що старе, що мале, – докірливо зітхнув батько, облизуючи після борщу дерев'яну ложку. – Ну, хай тішиться, аби не захворіло...

– То щастя, що онучок побачив диво, – мовила баба, радо усміхаючись. – Не всякому це дається. Мало було таких людей, які вздріли чудо-цвіт. Колись його зустрічали частіше, а тепер щось не чути...

– Бо дурощі забули люди, – сказав дід, прямуючи до дверей. – Не тішаться люди байками...

Гупнувши дверима, він вийшов у сіни, а за ним і мати. Невдовзі почулося цюкання сокири. Баба погладила Славка по голові.

– Ти знай своє. Раз побачив чудо-цвіт – то вже не одступай.

– Од чого, бабо?

– Од казки, – пояснює вона. – Од чого ж іще? Чудо-цвіт бачить, у кого серце ясне та вірне, – тому й одкривається.

– А хіба чудо-цвіт хтось мав? – допитувався хлопець.

– Атож. Тільки люди думають, що він одкриває золото, усякі скарби. То в казці так сказано, щоб не всякий збагнув. Для

Що, на думку Славкової бабусі, чудо-цвіт дає мудрій людині, а що – злій?

[1] **Очку́р** – шнур, яким стягують у поясі шаровари або штани іншого крою.



LIVEWORKSHEETS

мудрого золото – чисте серце та вірні друзі. А злий чоловік шукає собі проклятого скарбу, щоб забагатіти. Мудрому чудо-цвіт дає хоробрість і силу або й славу. А злому – вічне терзання, страх, щоб ніхто не відняв нещасного багатства. То великий знак, Славку, що в нашім краї з'явився чудо-цвіт...

## «Фокусниця»

Тієї ночі Славко не міг заснути. Тільки склеплював повіки, як марилися йому сліпучі блискавиці, могутні грози, політ не знати на чому понад горами й лісами, блакитні вогняні кулі. (...)

Наступив ранок, промінь сонця прогнав нічні видіння. Проте в душі не зникло відчуття дива. Хлопцеві не хотілося йти до хати, говорити щось, відповідати на запитання. Він скочив із горища, шаснув на город, нашукав огірків, помідорів, а потім, захопивши вудку та банку із черв'яками, дременув до річки. Там був прив'язаний батьків плоскодонний човен із підвісним двосильним моторчиком – якраз у тому місці, де Славко вперше познайомився з Ліною. Там річище робило викрутень і лизало високу кручу Перунового бору. Чого так звали той бір, Славко до сих пір не довідався від старих людей, – певно, колись тут далекі предки молилися древнім богам.

По дорозі трапилася несподівана зустріч. З-за берези раптово вискочила Ліна, схопила його за руку, переможно засміялася...

– Ти щось бачив?

– Бачив!

– А чому не сказав мені? Максимові Івановичу?

– Не можна.

– Так ти ж і я – ми друзі? – хитро запитала Ліна. – Що ти знаєш – те повинна і я знати.

– То ходімо чи що, – радо буркнув Славко. – Поїдемо до гатки рибу ловити. Там тихо, дачників нема. У ситнику таке окуняччя водиться. Там я тобі про все й розповім...

– Ходімо, – згодилася Ліна. – Тільки щоб усе-усе...

Коло річки їх перестрів однокласник Онопрій. Він переможно посміхався, здавалося, кожна його ластовина випромінювала іронію на адресу Славка. Його кругле обличчя промовляло: ага, утекли від мене? Славко скривився, наче проковтнув кислицю, Ліна невдоволено знизала плечима.

– Тебе де не посій, там і вродиш, – сказала вона.

– Хороші друзі, – промимрив Онопрій. – Самі їдуть кататися, а мене кидають!

– Що ти – безплатний додаток до нас? – роздратовано запитав Славко, пораючись на кормі човна, де були примкнені моторчики. Він загуркотів ланцюжком, сплюнув у воду. – Тебе ж ніхто не запрошував!

– А мені сумно без вас. Я теж хочу рибу половити. Ліно, – заступися за мене!

– Та вже їдь! – зітхнув Славко, припасовуючи мотора до корми. – Тільки триматимешся подалі од води, а то всі окуні розбіжаться...



LIVEWORKSHEETS

Ліна засміялася. Онопрій мовчки проковтнув образу. Славко витягнув весло, дав його Онопрієві, звелів тримати човна проти течії, а сам почав смикати за тросика. Мотор чхав, але чомусь не заводився. (...)

– Здрастуй, Славку! – почувся голос-дзвіночок від берега.

Усі поглянули туди. Онопрій випустив весло від несподіванки. Славко пробурмотів щось невиразне. На кручі стояла незнайома дівчинка років тринадцяти, убрана в білу лляну сукню нижче колін, вишиту бісером і шовковистою заполоччю, на ногах – легенькі темно-малинові босоніжки. Та найнезвичайнішим у неї видавалося обличчя – яскраво-сині очі промінилися лагідністю й ніжністю, товста золотава коса спадала на груди, високе чисте чоло охоплював віночок з білих лілей.

Ліна із цікавістю дивилася на незнайомку.

▲ Олександр Коваль. Ілюстрація до повісті

– Хто вона? – стиха спитала в Славка. – Де ви познайомились?

– Я її не бачив...

– Чому ж вона знає тебе?

– Славку, чого ж ти мовчиш? – ніжно засміялася незнайомка.

Ліна розгублено поглядала то на Славка, то на дівчинку.

– Розігруєте мене? Обманюєте? Еге ж? Ну, гаразд!

Славко нагнувся над бортом, виловлюючи з води весло, яке впустив Онопрій. Спідлоба глянув на незнайомку.

– Звідки ти знаєш, як мене звати? Хіба ми стрічались?

– Атож, – забриніло у відповідь. – Ми вже стрічалися.

– Не пам'ятаю. Може, у тому селі, де я раніше жив?

– Це не має значення, – загадково мовила дівчинка. – А що це ви збираєтеся робити?

– Попливемо... покатаємось, риби наловимо, – осмілівши, сказав Славко.

– А мене візьмете?

– А чому б ні? – підхопився хлопець. – Сідай. Я зараз до берега підіпхну човна...

– Коли ви так, то я не попливу, – зашепотіла Ліна на вухо Славкові. – Самі пливіть.

– Ну чого ти? – примирливо мовив Славко. – Незручно ж! Вона нікого тут не знає, а ти набобирилась...

– Усе одно не попливу.



LIVEWORKSHEETS

Ліна вискочила із човна на кручу й подалася до кущів.

– Що це з нею? – здивувалася незнайомка.

– Не знаю, – знизав плечима Славко. – То сідай, чи що? Як тебе звуть?

– А хіба неодмінно треба звати? – запитала дівчинка, легко ступаючи в човен. – Можна й без імені. А коли охота, то клич Катею…

– Дивна ти, – мовив Славко. – Ніби несправжня…

– Несправжня? – Дівчинка замислилась, лілеї на її голівці тремтіли. – Тривожне слово. А яка справжня? Така, як твоя подруга? Еге? Тобі такі подобаються?

– Ти не так мене зрозуміла, – зніяковів Славко, соваючись на кормі.

– А як же? Невже я тобі не подобаюсь?

– Кахи, кахи, – закашлявся хлопець, не знаючи, куди подіти очі від її погляду. – Ти чудне кажеш… І називала моє ім'я, хоч ми й не бачилися ніколи…

– Бачилися, – упевнено сказала Катя.

– Де?

– Колись згадаєш…

Коли, на вашу думку, Славко міг бачитися з Катею?

Славко задумався. Справді, у ній є щось знайоме. Сміх, ніби ледь чутний дзвіночок, мова, глибокий погляд ясно-синіх очей. Де, коли вони бачились? Може, уві сні?

– Чому ж не пливеш? – запитала Катя, сідаючи на лавку.

– Мотор барахлить…

– А хіба не можна так, просто?

– Як?

– Без мотора, без весел…

– Не розумію…

– А ось так, – сказала дівчинка.

Човен колихнувся, поплив проти течії, під днищем забулькала, заспівала вода. Славко виглянув за борт, не довіряючи своїм очам, помацав мотор. Катя дивилася на хлопця ясними очима, усміхалася приязно.

– Як же він пливе? – спитав ошелешений Славко.

– А просто так, – відповіла Катя. – Я захотіла – і все…

– Обманюєш, – недовірливо мовив Славко. – Це якийсь фокус!

– Що таке фокус?

– Ну… ілюзія… Ніби в цирку…

– Яка ж ілюзія? – здивувалася Катя. – Адже ми пливемо?

– Пливемо.

– То де ж фокус?

– Бо такого не буває, щоб човен плив сам по собі…

– Не сам по собі, – заперечила дівчинка. – Ми в ньому…

– Ну… якась енергія повинна бути…

– А бажання… воля… То – найсильніша енергія! Якщо чогось дуже, дуже сильно запрагнути – усе здійсниться…

Славко помовчав, оцінюючи міркування Каті.

– Це правда! Тільки ти якось незвично мислиш. А все-таки це фокус! Човен без мотора… Якби люди побачили – не знаю, що було б…



LIVEWORKSHEETS

Човен проплив повз велику плоскодонку, яка стояла на якорі серед латаття. У ній сидів сивий дідок і вудив рибу.

– Славку! – крикнув дідок. – А де взяв такий мотор? Чи ти ‘ба – безшумний? Ич, як гарно йде – наче летить…

Славко не відповів нічого, спідлоба поглядаючи на Катю. Вона тихесенько сміялася, наче потішаючись над ним. (…)

– Мені здається, що я тебе знаю. А де бачив – не пам’ятаю…

– А тобі гарно зі мною? – тихо запитала Катя.

– Угу, – кивнув Славко, опускаючи погляд донизу.

– Тоді не треба згадувати, де ми бачилися. Ось над тобою хмаринка. Вона прекрасна? Вона тобі щось нагадує? Дає радість? Не проси її, щоб вона зупинилася, щоб вона зберегла свою форму й барви. Хай пливе, хай мчить, зникає. Збережи її в серці, у мрії…

– Ти говориш, ніби співаєш, – зачудовано сказав Славко. – Ніби пташка… або шум лісу…

– Я піду, – раптом мовила Катя.

– Куди? – збентежився хлопець.

– Мене кличуть…

– Хто?

– Не питай.

– А ми побачимось?

– Не знаю…

– Де ти живеш?

– Усюди. Тепер тут, біля тебе…

– Як ти дивно мислиш, розмовляєш. Ніби з іншого світу.

– Може, й з іншого.

– А хто в тебе з близьких чи рідних? З ким ти тут?..

– Бабуся є, – ніжно сказала Катя. – Ми живемо в хатині край села…

– Ти довго будеш тут… у нашому селі? – з надією запитав Славко.

– Не знаю, – посмутніла Катя.

– Може, у школу ходитимеш? Ти раніше в який клас ходила?

– У клас? – здивувалася дівчина. – А ти в який?

– Я піду в шостий…

– А я – не знаю…

– Як так не знаєш? Усі навчаються. І ти повинна йти до школи. Ти, певно, жартуєш?

– Прийду, якщо ти хочеш. Ти запрошуєш? – повеселіла Катя.

– Приходь, – дружньо кивнув Славко. – Післязавтра починається навчальний рік. Усі будуть дуже раді. Така цікава учениця!

– А твої друзі люблять казку?

– Звичайно! – захоплено сказав Славко, а потім посмутнів: – Проте… не знаю. Доки менші – усі люблять слухати казку… а потім…

– Правда твоя, – печально мовила Катя. – Слухати – то одне, а діяти – інше. Ну, до побачення. Я іду…

– Зачекай. Я перевезу тебе на той бік! І потім…

– Що?

– Ти не сказала, що зробила із човном. Чому він рухався? Еге, ти фокусниця? У цирку працювала?



LIVEWORKSHEETS

– Та ні, – сказала Катя, прямуючи до води. – Усе дуже просто: я хочу, щоб човен рухався, – він рухається. Я хочу йти по воді – і вода тримає мене. Ось так, дивися!

Катя легко ступила на поверхню ріки й побігла по хвильках. Славко завмер від подиву, не вірячи своїм очам. Ось дівчинка добігла до протилежних круч, заховалась у лозах. Ось уже її біла сукня майорить між дубами. Видно руку, яку вона підняла для вітання. І все. Нема. Ніби й не було...

Хлопець отетеріло озирнувся. Що це з ним? Невже привиділося? Він почав заводити моторчика. На диво, той одразу завівся, і хлопець хутко повернувся до Перунового бору, так і не зловивши жодного окуня. Під вербою його чекала Ліна з нерозлучним Онопрієм.

– А куди подів Катю? – запитала вона.

– Пішла, – неохоче відповів Славко, прив'язуючи човна.

– А казав, що незнайома! Отакий ти?!

– Ліночко, що це з тобою? Та я правду кажу, що вперше її бачу...

– Еге, так я і повірю! Щойно вона з'явилася, ти одразу на неї очі витріщив! А вона – артистка, ілюзіоністка! А ти й роззявив рота. Аякже! Човен поплив! Ха! Вона щось причепила! Так, як фокусник! Щоб затуманити тебе!

– Ліночко, не треба! Чуєш? Тут щось чудне діється... Я хотів тобі розповісти дещо, але так сталося... Я ще сам не розібрався. Ну, усміхнися! А тепер я піду. Мені треба подумати.

– Ти просто обманюєш мене, – з недовір'ям зітхнула Ліна.

– Ні, – гаряче запевнив Славко. – Ось тобі страшна клятва – щоб мене земля ковтнула! – усе розповім, коли дізнаюся, що та як!

– Дивися ж, Славку, обманиш – дружбі кінець! Так і знай! (...)

## Химерна учениця

Почався багрянистий вересень. Діти пішли до школи. На другий день, коли Ніна Матвіївна проводила в шостому класі урок ботаніки, двері тихенько відчинились і на порозі з'явилася постать Каті. Вона була в тому самому вишитому лляному платті. Клас ахнув від несподіванки. Славко аж підвівся з-за парти. Ніна Матвіївна зачудовано дивилася на дівчинку.

– Славку, – почувся мелодійний голос Каті. – Я прийшла...

– Що це означає? – розгубилася Ніна Матвіївна, дивлячись то на Славка, то на Катю. – Хто ти така? Славко Лісовий, що це за новина?

– Ніно Матвіївно, – затинаючись, сказав Славко. – Це Катя... Вона буде вчитись у нас... у шостому класі...

– Чому ж одразу не сказала? – невдоволено мовила вчителька, звертаючись до дівчинки. – Як прізвище? Ти була в директора?

– Ні, – тихенько відповіла Катя, не зводячи погляду із Славка. – Я так. Він мені сказав – я прийшла.

У класі почувся гомін, хтось дурнувато загиготів. Славко гнівно глипнув туди – то сміявся Онопрій, прискаючи в долоню.

– Тихо, діти, – сказала Ніна Матвіївна. – Дивна ти дівчинка. Ну та гаразд. Сідай. Ось там є вільне місце, у першому ряду. Як тебе записати, як твоє прізвище?



LIVEWORKSHEETS

– Можна просто – Катя. Так краще.

– Може, і краще, – здивовано мовила вчителька, – але мені треба знати прізвище…

– Запишіть – Далека, – усміхнулася Катя, сідаючи.

– А чому ти в такому вбранні?

– Хіба погано?

– Та ні. Але ж таке вбрання годиться для сцени, а не для школи…

– У мене лише таке, – лагідно відповіла Катя. – Це моє улюблене…

– Ну гаразд, продовжуємо урок.

– Задавака, – прошепотіла з-за Славкової спини Ліна. – Вирядилася, як пава. Фокусниця. А ти знову витріщив очі на неї?

Славко косо глянув на подругу. Обличчя в неї почервоніло, очі ревниво блищали.

– І чого ти така? Заїло?

– Дуже вона мені потрібна! – пирснула Ліна. – Кривляка!..

– Вона ж тебе не зачіпає…

– Зате ти її мало не ковтнеш!

– Улюбився, – під'юдила Лінина сусідка, білява Настя. (…)

Пролунав дзвоник. Ніна Матвіївна вийшла з класу. Деякі учні з галасом вибігли в коридор. Дівчата зібралися біля вікна, шушукалися, поглядали на Катю. Вона сиділа за партою самотньо, зосереджено дивлячись перед собою в простір. Славко несміливо підступив до неї.

– Ти таки прийшла, – пробурмотів він.

– Я ж обіцяла, – лагідно усміхнулася вона. – Тільки я думала…

– Що?

– Що в школі цікавіше…

– Просто… ти не така…

– Яка – не така?

– Як усі, – запевнив Славко. – Ти щось приховуєш. Тому й нерозуміння. Катю, а де ви зупинилися? Ну, де мешкаєте?

– На краю села. У лісі. Там малесенька така хатиночка. Кажуть, колись жив лісник. Він недавно помер. Лишилася старенька бабуся. У неї є окрема кімната, там я з бабусею своєю…

– Знаю ту хатку. Мій дід теж лісник. А там живе лісничиха Одарка. І діда покійного я пам'ятаю. Добрий дід був. Він мене на коні катав, як я ще маленьким був. І водив по калину аж до Смаленого… А ти надовго сюди?

– Не знаю, – тихо мовила Катя.

Вона сяйнула на хлопця своїми очима. Він зашарівся.

– Чому в тебе таке зле обличчя? – зненацька озвалася Катя, повернувшись до Ліни. – Ти гарна, і серце в тебе добре, а сама себе збурюєш! Що я тобі вчинила, що ти на мене гніваєшся?

– Дуже ти мені потрібна, – одвернулася Ліна, стріпуючи пишною косою. – Задавака! Хочеш бути не такою, як усі?

– А хіба треба, щоб усі були схожі? – здивувалася Катя. – Тоді ж буде дуже сумно! Ось і ти не схожа на інших…

Ліна одвернулася, не відповівши на слова новенької. Знову пролунав дзвоник, почався новий урок. (…)



LIVEWORKSHEETS

Після уроків Катя вийшла зі школи, спустилася по східцях униз. Біля ґанку її чекав Славко. З-за воріт усміхалися дівчата, по-дикунському витанцьовував Онопрій, вигукуючи:

– Вам царську карету чи пішки підете?

– Він хворий? – здивовано запитала Катя.

– Та ні, – сердито відповів Славко. – Дратується. Катю, тебе провести додому?

– Не треба, – сполохано сказала дівчинка. – Я... сама...

– Так лісом же самій... незручно... я добре знаю стежку...

– Не треба, Славку...

– А прийти в гості можна?

– Не знаю. Як бабуся...

– А ти... ти хочеш? – наполягав хлопець. Дівчинка мовчала, дивлячись понад головою Славка на ліс, в очах її жеврів сум.

– То я прийду ввечері, – упевнено сказав Славко. – Мені дуже хочеться поговорити з тобою... про дуже важливе...

– Не приходь, – похитала головою Катя. – Може бути погано. Не треба.

– Кому погано? – не збагнув хлопець.

Катя замовкла, рушила до горбів. Славко догнав її, ішов поруч.

– Якщо хочеш дружити, – прошепотіла вона, – то не йди. Я сама.

Слова її були сповнені такою щирістю, що хлопець зупинився. Довго дивився вслід їй, аж доки біле платтячко не зникло за високими посадками сосни. А в серці його вже наростало палке остаточне рішення – будь-що проникнути в хвилюючу таємницю Каті. Сьогодні ж, не відкладаючи...

## Казкове перетворення

Довкола старої хатки, де колись жив лісник, був занедбаний сад. Яблуні здичавіли, бо нікому було за ними доглядати, густі бур'яни оточили ветхий притулок. Трьохсотлітній дуб покривав солом'яний дах темно-зеленим шатром, обабіч подвір'я стояли могутні сосни, золотіючи в призахідному сонці рудуватою корою.

Славко сидів у бур'яні за похиленим тином, розгортаючи будяки, поглядав на вікна й двері – чи не вийде Катя, чи не покажеться?!

Минали години. Дівчина не з'являлася. У маленьких вікнах було сліпо, порожньо. Потім із димаря попливла синювата цівка диму, запахло глицею. Певно, хтось затопив у печі. На ґанок вийшла похила бабуся. Славко пильно глянув на неї, розчаровано зітхнув. То була баба Одарка. Може, розпитати її про Катю? Та ні, не слід. Краще зачекати, щоб не розгнівити дівчинку, адже вона не хотіла, щоб він приходив...

Баба Одарка пошкандибала до повітки, нагорнула в кошелик глиці, понесла до хати, за нею побіг, тручись об ноги, великий сірий кіт. Над лісом спадали сутінки. Дерева втрачали яскраві барви, темніли, наливалися синьо-фіолетовою млою. У небі, між верховіттям, визорилося, низом покотив холодок. Славко зіщулився, у нього потерпли руки. А чого це він має гибіти в бур'яні? Підкрадеться, загляне у вікно. Може, Каті нема вдома? Може, пішла гуляти? Тоді ждати нема чого.



LIVEWORKSHEETS

Він переліз через тин, суха лоза затріщала. Славко злякано завмер, прислухався. Ніде нікого. Спокійно.

Хлопець підкрався до віконця хатини. Одхиливши гілку здичавілої троянди, Славко зазирнув до вікна. У хатині пливло блакитне світло. Що таке – невже баба Одарка купила телевізор? Хлопець притулився чолом до нижньої шибки, закляк від несподіванки. Він побачив посеред хатини маленьку згорблену постать Катиної бабусі!

Славкові стало гаряче, він ледве стримав себе. Страху не було, але хотілося вийти зі схованки, озватися, запитати.

Хлопець уже хотів постукати в шибку, коли посеред хати з'явилася Катя. Вона, склавши руки на грудях, зупинилася перед згорбленою бабою, щось сказала. Баба торкнулася пальцем до її грудей. І одразу ж на тому місці зажевріла яскраво-блакитна зірка. Довкола вогняної цятки спалахнула спіраль, почала розгортатися. Ширше, сильніше! Спіраль захопила обличчя, руки, ноги. Постать дівчинки танула, щезала. Славко захолов від ляку. Що ж це діється? Катя вмирає? Її не буде?

Спіраль сплелась у тугий клубок вогнистих ліній, ущільнилася, перетворилася на ніжну перлисто-блакитну кулю.

Клубочок, ритмічно блимаючи, плавав над долівкою. Баба щось мовила, він попрямував до столу і згас. На покуті, у блакитному промінні, що лилося не знати звідки, Славко побачив велику трипелюсткову квітку. Чудо-цвіт, який він зустрів у Чортовій Долині! Ой леле! То Катя вміє перетворюватись у будь-що? Щойно вона стала клубочком, а ось уже квіткою! Не дивно, що човен плив сам по собі, що вона йшла по воді, наче по землі! Вони обидві чарівниці – і баба й онука!

Хлопець заворушився від збудження, кущ затріщав. Баба глипнула у вікно, кивнула йому. На її зморщеному обличчі не відбилось і тіні подиву. Вона спокійно підійшла ближче, трутила віконницю, та легко піддалася. Славко не знав – вставати йому чи сидіти? Було незручно, соромно, лячно...

– Ну, давній знайомий, – проспівала баба, усміхаючись таємниче і трохи іронічно, – доброго вечора і приємної пригоди!

– Здрастуйте, – прошепотів Славко, усе ще сидячи в бур'яні.

– Невже тобі тут зручно? – здивувалася баба. – Уже давно ти мерзнеш надворі, жалишся кропивою, коли так просто – підійти, запитати дозволу зайти...

– Катя заборонила, – ніяково сказав хлопець.

– Вона не забороняла, а прохала, – з докором мовила баба. – Ти не послухав. Ніхто на тебе не гнівається. Навпаки, ти славний хлопчина. Я розумію, що тебе привела сюди не проста цікавість. Підводься, іди сюди, не бійся.

Славко хутенько оббіг хату, увійшов до кімнати, несміливо зупинився біля столу. Квіточка колихалася в повітрі, від неї котилися хвилі тонкого запаху, у ньому був подих весняних трав, першої грози, дніпровського лугу.

– Це – Катя? – ковтаючи сухий клубок у горлі, шепнув він.

– Нанті, – мовила баба. – Для тебе – Катя. Ти вже стрічався з нею в такій подобі. У лісі...



LIVEWORKSHEETS

– Я пам'ятаю…

– Тоді ти випробував себе. Спочатку були сумніви. Потім казка перемогла. Тільки тому Нанті пізніше підійшла до тебе…

– Там, на річці?

– Так. Ти, мабуть, дивувався, мучився – хто та що? Правда?

– Я… здогадувався… Тільки ж і тепер не збагну…

– Чого, хлопчику?

– Навіщо ви зробили її… квіткою?

– Вона і є квітка, – сказала баба.

– Квітка? – розкрив від подиву рота хлопець. – Як це?

– Тебе дивує, що квітка – розумна? Ти знову забуваєш, що стрівся з казкою. (…)

– А можна дружити з Нанті, приходити до неї… сюди? – несміливо запитав Славко.

– Для дружби всі двері відчинені, – сказала баба. – Нанті, ти чула, що запитав хлопчик?

Квіточка ніжно засміялася, по її пелюстках пробігли хвилі голубих іскорок.

– Нанті, вір йому. Відкрий йому нашу таємницю. Він стане для нас ниткою до серця їхнього світу. Поясни йому все, що треба. Ти згодна?

Квіточка знову замерехтіла перлистим полум'ям, Славкові вчулися слова:

– Я ждатиму, Славку…

– А тепер – іди, синку, – сказала баба. – Завтра ти побачиш Нанті. Не поспішай говорити іншим про те, що ти знаєш… На добраніч, синку! Нанті чекатиме тебе…

– Я прийду, – тихо сказав Славко, зупиняючись на порозі й поглядаючи на чарівну квітку. – Ти вір мені, Катю… Нанті. Я ще не звик, але ти вір мені. Я буду тобі щирим другом… Найщирішим…

**Частина друга**

## КАТАСТРОФА

### Промінь далекого світу

(…) О шостій ранку Славко був уже біля хатини лісника. На ґанку сиділа Катя, милувалася ніжно-рожевим обрієм, що пломенів над стіною синього лісу. Баба Одарка стояла поруч, торкалася висохлою рукою до пишної золотавої коси дівчинки, удоволено цмокала.

– Як королівна! – вихваляла баба. – Де воно таке й узялося? Гарне та розкішне! Мов янголятко! Залишайся, дочко, у мене жити. Та не рік чи два, а на все життя. Де ти знайдеш краще місце, як у мене?

Катя слухала бабині монологи, ласкаво кивала. Підвівши голову, побачила хлопця, підхопилася з ґанку.

– Прийшов-таки?

– А хіба я міг не прийти? – щасливо осміхаючись, тихо запитав її Славко.

– Тоді ходімо в ліс… погуляємо…



LIVEWORKSHEETS

– А снідати? – озвалася баба Одарка. – Ти ж, мо', і не їла нічого сьогодні? Бачу – не варите, не готуєте. Ні ти, ні бабуся твоя! Як же так можна? І вклякнеш із голоду…

– Не турбуйся, бабусю, – лагідно мовила Катя. – Я не голодна.

Вона взяла Славка за руку, глянула в очі.

– Були неприємності?

– Що мені до того? – запаленів він. – Я бачу тебе… і мені гарно…

Вона поблідла, але в очах її спалахнули сині іскри, на вустах з'явилася щаслива посмішка.

– Ти думав про мене?

– Усю ніч. Нам так багато треба з тобою поговорити.

– Може, і не багато, – загадково сказала дівчинка. – Зайві слова віддаляють від правд, від розуміння. Головне приходить у мовчанні, у тиші. Ходімо до лісу.

– А де ж бабуся? – запитав Славко, коли вони вийшли на стежку між високими соснами.

– Там, у хаті, – неохоче відповіла Катя. – Вона зараз квіткою стала, як я вчора…

– Навіщо так? – вражено запитав хлопець.

– Ми повинні частину життя на Землі бути такими, як там, у себе. Як ваші водолази – скільки б не були під водою, а треба колись скидати скафандри. Збагнув?

– Починаю розуміти, – збентежився Славко. – А де це – у вас, Катю? Ти ще й досі не сказала…

– На планеті Квітів, у Краю Казки…

– Розкажи мені про неї, – загорівся хлопець.

Вони йшли між величними соснами, узявшись за руки. Глухо шумів ліс, у небі, між віттям, багрянились пухнасті хмари, здалека долинали журливі крики журавлів.

– Мені важко розповісти про це так, щоб навіть ти збагнув. У вас інший погляд на світ, ніж у нас…

– Як це так? – запитав Славко. – Не збагну!..

– Люди Землі в усі віки створювали могутні казки, легенди, – вела Катя натхненну оповідь. – У тих казках діяли сильні, незламні герої, звитяжці, лицарі, їхні кохані, веселі діти, дракони й могутні вороги, трудящі ораті і садівники, мудрі тварини й небачені птахи. І думки людські летіли у Всесвіт, розносячи в безмір вість про дивовижну планету Землю, де мислячі істоти живуть із такою повнотою у видимому світі й у світах чуття та думки. Так ваша казка проникла Сонячним Шляхом до нашої планети – до планети Квітів…

– Як ти сказала? Сонячний Шлях? Що це таке?

– Я не скажу більше, – тихо відповіла Катя. – Я і так сказала багато. Слухай далі. Ми завжди були квітами, жили ніби уві сні. А коли прийшла ваша казка, перед нами відкрився неймовірно прегарний обшир діяння, бачення життя. Так почав творитися Райдужний Міст між світами. Та потім… пізніше… уже кілька століть тому, почало згасати наше сонце. Славку, це було тяжко, дуже тяжко. Я тобі ще не можу всього відкрити…

– Чому, Катю? Чому?



LIVEWORKSHEETS